

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Manninen, R. (2019) Uusi rahoitusmalli ei takaa riittävää vakautta. Toolilainen, 2019:1, s.12-13.

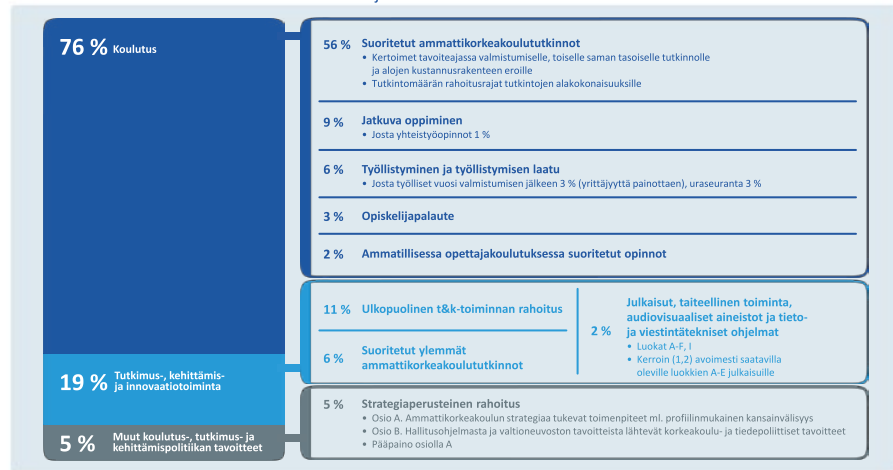
URL: http://www.tool.fi/wp-content/uploads/2019/03/TOOL_1_2019_netti.pdf

Uusi rahoitusmalli ei

Maamme hallitus hyväksyi 17.1. yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen uudet rahoitusmallit vuodesta 2021 alkaen. Yhteensä laskettuna kyseessä on noin 2,4 miljardin euron vuotuinen rahasumma, josta ammattikorkeakoulujen osuus on noin 800 miljoonaa euroa vuodessa. Tästä summasta laskennallisesti jaettava perusrahoitusta on noin 770 miljoonaa euroa, loput menevät arvonnalisäveroina. Perusrahoitukseen ei tullut korjausta, sillä ennen leikkauksia ammattikorkeakouluille jaettava summa oli noin miljardi vuodessa. Raha vain jaetaan uudella tavalla, jossa entistäkin vahvemmin näkyy keskinäinen kilpailu, ministeriön ohjaus ja tulospainotisuus. Vakautta uusi malli ei tuo, päinvastoin.

Uudesta rahoitusmallista käytiin poliittista väantöä loppuun saakka. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman työryhmän laatimaan alkupe- räiseen esitykseen saatiin aivan loppu- metreillä pari tervetullutta muutosta. Vuonna 2021 alkavan sopimuskauden alkua turvataan siten, että yksittäisen ammattikorkeakoulun mallin mukaan jaettava rahasumma voi pienentyä enintään 3 % edellisvuoden tasoon verrattuna. Tämä turvaa toki rahoituksen tason alkuvuosina, mutta ei pidemmällä aikavälillä. Alkuperäisessä mallissa esitettiin toisen tutkinnon hinnan puolittamista, mutta lopullisessa mallissa toisen tutkinnon suorittaneesta rahaa tulee kertoimella 0,7.

Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli vuodesta 2021 alkaen

Rahoitusmalli vuodesta 2021 alkaen

UUDEN MALLIN MUKAINEN rahanjako tapahtuu oheisen kuvan mukaisin prosentein. Koulutuksen painoarvo on edelleen suurin, yhteensä 76 %, mutta sen osuus kuitenkin laskee nykyisen mallin 79 prosenttiin verrattuna. 55 opintopistettä suorittaneiden seuranta poistuu ja suoritettujen tutkintojen vaikutus kasvaa merkittävästi. Uudessa mallissa näiden osuus on 56 %, nykyisessä mallissa 40 %. Tämän osuuden laskennan sisälle tulee myös uudet kertoimet, joiden vaikutuksista ei vielä ole mitään kunnollisia arvioita. Jos tutkinto on suoritettu tavoiteajassa, kerroin on 1,5. Enintään 12 kuukauden viivästyminen tavoiteajasta laskee kertoimen 1,3:een ja yli vuoden viivästyminen antaa kertoimeksi 1. Tällä kertoimella siis korostetaan tavoiteajassa valmistuneiden määrää.

UUTENA ELEMENTTINÄ tulee alakohdittaiset kertoimet, joilla huomioidaan erilaisten tutkintojen järjestämisestä aiheutuvia kustannuseroja. Tämä on hyvä uudistus erityisesti tekniikan koulutukselle. Alakohtaisia ryhmiä on kolme. Ryhmän yksi kerroin on 1, ryhmän kaksi kerroin on 1,75 ja ryhmän kolme kerroin on 3. Tekniikan koulutus sisältyy pääosin ryhmään 2. Merikapteenien ja merenkulun insinöörien koulutus on ryhmässä 3. Tekniikan tutkinnot siis tuottavat jatkossa enemmän rahaa, ja

tämän tulee myös näkyä ammattikorkeakoulujen sisäisessä rahanjaossa.

JATKUVAN OPPIMISEN osuus kasvaa 9 prosenttiin nykyisestä 5 prosentista. Tämä sisältää avoimien AMK:n opintojen lisäksi esimerkiksi erikoistumiskoulutukset ja erilliset opinnot. Osa tästä rahoituksesta kohdennetaan korkeakoulujen yhteistyöopintojen perusteella. Osa koulutuksesta rahoitetaan opiskelijoilta kerättävillä maksuilla (avoimessa 15 €/op) tai koulutuksen tilaajalta perittävänä maksuna. Tämän kokonaisuuden hoitaminen edellyttäisi myös lisärahoitusta, muuten tähän ohjataan rahaa perustutkintoon johtavasta opetuksesta.

TYÖLLISTYMINEN ja työllistymisen laatumittaristo kasvaa nykyisestä 4 prosentista 6 prosenttiin. Puolet tästä tulevasta rahasta jaetaan laadullista työllistymistä kuvaavan uraseurantakyselyn perusteella ja puolet Suomeen työllistyneiden tutkinnon suorittaneiden perusteella. Työllistyneiden osuuden laskennassa painotetaan kertoimella 2 yrittäjäksi työllistyneitä. Opiskelijapalautteen ja ammatillisessa opettajakoulutuksessa suoritettujen opintojen osuus säilyy ennallaan.

TKI-OSUUDEN MERKITYS kasvaa uudessa rahanjaossa 19 prosenttiin (nykyisin

takaa riittävää vakautta

15 %). Ulkopuolisen rahoituksen merkitys korostuu entisestään. Uudessa mallissa tämän osuus on 11 %, nykyisin 8 %.

Tässä haasteena on se, että ulkopuoliset rahoituselementit eivät kunnolla tunnista ammattikorkeakoulun tekemää TKI-työtä eikä varsinkaan yksityisillä ole riittäviä resursseja tämän rahoittamiseen. Tämän rahoituselementin kasvu merkitsee sitä, että opettajat tekevät TKI-työtä entistä enemmän. Ylempien AMK-tutkintojen osuutta kasvatetaan 6 prosenttiin (nykyisin 4 %). Tämä on hyvä muutos, sillä näille tutkinnoille on lisääntyvä tarve työmarkkinoilla. Julkaisutoiminnan osuus säilyy ennallaan.

STRATEGIAPERUSTAINEN rahoitus säilyi ennallaan 5 prosentissa. Mallia laatineen työryhmän raportissa tähän ehdotettiin 3 prosenttiyksikön kasvua. Tässä elementissä on kaksi osaa. Osa A perustuu korkeakoulun strategiaan tavoitteisiin, jotka sovitaan OKM:n kanssa. OKM myös ohjaa ja valvoo strategisten valintojen toteutumista. Jatkossa kansainväliseen toimintaa liittyvät mittarit ovat tässä osiossa. Osassa B rahanjako perustuu puhtaasti hallitusohjelman tavoitteisiin korkeakoulukentän uudistamiseksi. Tällä osiolla on mahdollisuus tukea esimerkiksi merkittäviä koulutuslaajennuksia. On erittäin hyvä, ettei tämä osuus kasvanut, sillä strategiaraahoituksen jakaminen ei ole ollut avointa.

OLIPA RAHANJAKOMALLI millainen vain, perusongelma säilyy ennallaan. Koulutuksen ja muiden velvoitteiden järjestämiseen kohdennettava raha on kaikkien leikkausten takia auttamatta liian pieni. Indeksikorjaustakaan ei tehdä ainakaan tänä vuonna. Nykyisessäkin rahoitusmallissa on useita arvioitavia elementtejä eivätkä ne vähene tulevassa mallissa. Rahanjaon perusteet

ovat edelleen monimutkaiset ja vahvasti tulokseen perustuvia. Kansainvälinen vertailu myös osoittaa, että suomalainen korkeakoulujen rahoitus pohjautuu erityisen vahvasti juuri tuloksellisuuteen. Lähes kaikissa muissa maissa on kiinteä tai opiskelijamäärään pohjautuva rahoitusosuus. Tutkintojen määrään pohjautuva rahoitusta ei voi pitää vakaana perusrahoituksenä. Sellainen olisi esimerkiksi opiskelijamäärään pohjautuva perusrahoitus, joka on

pitkälläkin aikavälillä hyvin ennakoitavissa.

RAHOITUSMALLIN loppuraportissa todetaan, että raha jaetaan korkeakouluille yhtenä kokonaisuutena mallin mukaisin perustein, ja korkeakoulu voi päättää rahoituksen kohdentamisesta omien strategioiden ja valintojen mukaisesti. Jos jollakin rahoituksen osaluueella ei tuoteta riittävästi mallin edellyttämiä tuotteita, voidaan niihin tehdä koulujen omilla päätöksillä toimintaa parantavia kohdennuksia. Rahaa ohjataan sinne missä muuten ei pärjätä korkeakoulujen välisessä kilpailussa.

MIKÄLI NYKYINEN tilanne jatkuu, jossa koulutuksen mitattavat tuotokset eivät muutu, vaikka sen tuotantoresursseja pienennetään, voidaan koulutuksesta siirtää rahaa toisiin tarpeisiin. Valmistuvia on aina yhtä paljon osoitettuihin panoksista huolimatta, mikä käytännössä tarkoittaa valmistuvien osaamisen leveyden ja syvyyden rapautumista. Yksinkertaisesti pienemmällä rahalla annetaan vähemmän opetusta, opiskelijan virheellisiä harjoitustöiden mitoituksia tai laskelmia ei palauteta korjattavaksi ja opiskelijaa kohdataan entistä vähemmän. Onkin todennäköistä, että tässä kaikessa häviävänä osapuolena ovat perustutkintoaan tekevät opiskelijat. Malli ohjaa myös lisäämään jatkuvan oppimi-

sen tarjontaa, mutta erillistä rahoitusta tähän ei ole ja samalla vielä toisesta tutkinnosta saa vähemmän rahaa.

OPETUSMINISTERI Sanni Grahn-Laasosen mukaan mallia on valmisteltu erityisen laajassa työryhmässä, jossa mukana ovat olleet korkeakoulut, henkilöstö ja opiskelijat ja keskeisimmät sidosryhmät. Opetusministerin mukaan malli on lähes yksimielisen työryhmän tuotos. Tämä on varsin kummallinen lausunto, sillä OAJ ja Tieteentekijöiden liitto jättivät mallista vahvan ja erittäin hyvin perustellun eriävän mielipiteen. Mielipiteessä otetaan voimakkaasti kantaa muun muassa edellä mainittuihin puutteisiin. Opetusministerin mukaan malliin liittyvä lausuntopalaute on kuultu. Mutta onko kuunneltu?

RAHOITUSELEMENTTIEN laskennassa käytetään kolmen viimeisimmän vuoden tilastojen keskiarvoja. Kun rahaa uudella mallilla ensimmäisen kerran jaetaan vuonna 2021, perustana ovat vuosien 2017, 2018 ja 2019 tilastot.

RAHOITUSMALLIN pohjaksi laadittu loppuraportti löytyy osoitteesta julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161252. Sen liitteenä on myös OAJ:n ja Tieteentekijöiden liiton eriävä mielipide.

Rahoitusmallien uudistaminen on osa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vuoteen 2030 ulottuvan vision toimeenpanoa. Tavoitteena on nostaa koulutustasoa (vähintään puolet nuorten ikäluokasta suorittaa korkeakoulututkinnon) ja lisätä tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta neljään prosenttiin BKT:stä. Kolmantena tavoitteena on lisätä jatkuvaa oppimista, jotta Suomessa olisi vastedes maailman osaavin työvoima.